

L'APUNT

De l'entrepà al mòbil

Carles Sabaté

La cruesa de la crisi gairebé no deixa espai per replan-tejar i reflexionar sobre la millor forma d'afrontar les crisis socials i les polítiques d'ajut, tant públiques com privades. Són moltes les veus que encertadament ja avisen que l'antiga caritat i donar diners o aliments a canvi de res o sense cap proposta perquè els ajudats se'n surtin no és viable, ni econòmicament ni social.

Però no resulta fàcil trobar la manera d'afrontar-ho. No es tracta d'ajudar els adolescents en risc social deixant-los un mòbil, en lloc de donar-los un entrepà, però potser sí que necessiten més facilitats per accedir a les tecnologies. Ja ho deia el conseller de Salut, Boi Ruiz, en la presentació d'un estudi sobre la crisi: la principal malaltia que patim és... l'atur.

OPINIÓ

Fina Rubio
Presidenta de la xarxa de Dones Directives i Professionals de l'Acció Social

Feminització de la pobresa

A Catalunya 2,2 milions de persones, el 29,5% de la població, viuen sota el llindar de la pobresa, de les quals 300.000 són infants. La taxa de pobresa supera en vuit punts la mitjana europea, 113.000 llars catalanes no tenen cap ingrés i 225.000 famílies tenen tots els membres a l'atur. Des de l'inici de la crisi, l'any 2008, s'ha incrementat en un 24% el nombre de persones en risc de pobresa i actualment un 64% de les llars amb ingressos no superen els 9.000 euros anuals. Els desnonaments s'han convertit en una xacra quotidiana que deixa diàriament persones i famílies sense llar. Una situació de la qual no són alienes les elevades taxes d'atur i la reducció en 244,8 euros de la mitjana de prestació per desocupació durant el darrer any.

Tenir feina ha deixat de ser un tallafocs contra la pobresa: 530.000 persones estan en situació de risc de pobresa malgrat tenir feina i una de cada quatre té un sou per sota de la mitjana, de 1.200 euros al mes. En molts casos, és l'únic sou en una llar familiar. Els estralls de la crisi afecten homes i dones. Tanmateix, les desigualtats de gènere travessen de manera persistent la pobresa i la precarietat i fan que homes i dones patim la pobresa de manera diferent, amb causes i efectes específics. Així ho va evidenciar la IV Conferència Mundial sobre la Dona, utilitzant el concepte de "feminització de la pobresa" per posar en l'agenda política mundial el creixent empobriment material de les dones, l'empitjorament de les seves condicions de vida i la vulneració dels seus drets fonamentals. Gairebé vint anys després, la pobresa continua tenint, també al nostre país, un rostre majoritàriament femení.

El primer problema amb què toquem a l'hora de fer palès aquest impacte específic de la pobresa i el risc d'exclusió en les dones és la invisibilitat. Cada cop hi ha menys dades específiques segregades per sexe i cada cop més les dones resten diluïdes en els espais i informes globals, suposadament neutres. No obstant això, l'impacte de la pobresa en les dones grans i en les famílies permet traçar una aproximació a la imatge femení de la pobresa.

Un menjador social de Fundesplai per ajudar les famílies ■ EL PUNT AVUI

Segons un informe del Consell de Treball Econòmic i Social de Catalunya, la pobresa femenina és del 18,4%, respecte al 16% de la masculina. Les persones més exposades a patir situacions de pobresa són les que viuen soles –un 38,7% del col·lectiu femení–, una situació que s'agreuja quan es tracta de persones més grans de 65 anys, amb un índex de pobresa del 55,7% (el 32,4% de les dones, respecte al 24% dels homes). Un dels principals factors del major risc de pobresa de les dones grans és que perceben una pensió mitjana un 38% inferior a la dels homes: la jubilació és d'una mitjana de 659 euros mensuals en el cas de les dones i d'uns 1.067 en el cas dels homes.

En relació amb el temps de cotització, els homes perceben un salari durant una mitjana de 43,4 anys, mentre que les dones amb prou feines arriben a 12,8 anys de treball retribuït (el no retribuït supera amb escreix el dels homes). Un fenomen amb un clar component de gènere: sovint les trajectòries laborals femenines no són contínues, sinó que s'interrompen per la maternitat i altres responsabilitats de cura.

La taxa de pobresa a les llars monoparentals és del 36,4%, i un 90% estan encapçalades per una dona. En la mesura que existeix una bretxa salarial persistent, i que els salaris de les dones són més baixos, les llars sustentades per dones podrien tenir una

major exposició al risc de pobresa, sobretot a mesura que envelleixen.

Tampoc no podem passar per alt que en l'actual situació de crisi moltes persones i llars estan sobrevivint pel suport de les xarxes familiars, especialment per les funcions de cura en cercles cada cop més extensos que reprenen les dones, mares i àvies. Mentre que l'any 2006 les dones representaven el principal suport en un 32% de les llars, respecte al 67% dels homes, avui els percentatges gairebé s'han igualat: 46% sustentats per dones i 54% per homes. El rol històric de les dones s'havia suavitzat gràcies a les polítiques públiques de suport, especialment la llei de dependència, per a les quals la crisi ha suposat un cop mortal.

La crisi no és un ens neutre. Amb l'actual govern del PP a l'Estat s'ha produït un procés de paralització i desmantellament sistemàtic del desplegament de la llei de dependència que té efectes immediats en l'empitjorament de la qualitat de vida de les dones i en l'increment de les desigualtats. Les retallades en les prestacions que ja existien i l'aturada en l'accés de noves demandes, així com en el reconeixement i remuneració de les dones cuidadores arreu de l'Estat i a Catalunya, suposen reblar el clau de la desigualtat i exacerbar el risc de pobresa i exclusió. Per a la població en general, però especialment per a les dones.